

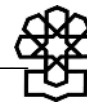
درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور

۲۳. اشخاص حقیقی - حقوقی حکم بگیر (دینی - فرهنگی)

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۱
تفکیک اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌بگیر (دینی - فرهنگی) براساس موضوع فعالیت و اهداف	۱۰
بررسی مسائل و چالش‌های کمک به اشخاص حقیقی - حقوقی غیردولتی (دینی - فرهنگی)	۱۵
جمع‌بندی و پیشنهاد	۱۷
منابع و مأخذ	۱۹

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۲۳. اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌بگیر (دینی - فرهنگی)

چکیده

با افزایش بودجه دستگاه‌های فرهنگی، هر ساله شاهد افزایش تعداد و میزان اعتبارات اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌بگیر (دینی - فرهنگی) بوده‌ایم. در برخی موارد کمک‌های پرداختی به این موارد از مجموع بودجه برخی از دستگاه‌های فرهنگی دارای ردیف مستقل نیز بیشتر است، در حالی که مشخص نیست این بودجه برای تحقق چه برنامه‌ای صرف شده است.

تعداد اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌بگیر (دینی - فرهنگی) در جداول ۱۶ و ۱۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ افزایش یافته است. در همین راستا اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌بگیر (دینی - فرهنگی) در قانون بودجه سال ۱۳۸۹، ۷۵ مورد بوده که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ به ۸۵ مورد رسیده است. مجموع اعتبار کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ برابر با ۳,۲۲۳,۹۵۵ میلیون ریال بوده است که با افزایش ۲۷ درصدی به رقم ۴,۰۸۸,۰۰۰ میلیون ریال رسیده است. شیوه‌های کمک، روندها و رویه‌های هزینه‌کرد کمک‌ها و نظارت بر آن، با چالش و سؤالات مهمی مواجه است.

این در حالی است که با بررسی اجمالی در مورد جداول ۱۶ و ۱۷ به این نتیجه می‌رسیم، که اکثر این موارد وابسته به سازمان‌های دولتی و وزارتخانه‌ها هستند و در فعالیت و اهداف با دستگاه‌های رسمی دینی - فرهنگی همپوشانی دارند.

مقدمه

در بودجه سنواتی کشور، دولت در بخش‌های مختلف کمک‌هایی را اختصاص می‌دهد، که از آن جمله می‌توان کمک به بخش فرهنگی و دینی در جداول ۱۶ و ۱۷^۱ اشاره نمود، لازم به ذکر است، در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ برای اولین بار، در جدول ۱۴ نیز اعتباری تحت عنوان «ارتقای شاخص‌های فرهنگی کشور» تخصیص داده شده است، که این امر در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نیز

۱. لازم به ذکر است جداول ۱۶ و ۱۷ موجود در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ در قوانین بودجه‌ای سال‌های گذشته با شماره‌های ۱۸ و ۱۹ ذکر می‌شد.

تکرار گردیده است.

براساس جدول ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۸۹ «اعتبارات اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی موضوع جزء «۴» ردیف ۵۴۰۰۰۰ جدول ۹» به ۶۶ شخصیت حقیقی - حقوقی کمک شده است که از این تعداد ۴۹ شخصیت حقیقی - حقوقی (فرهنگی - دینی) است و این تعداد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ به ۵۸ مورد فرهنگی - دینی (از مجموع ۷۹ شخصیت حقیقی - حقوقی) افزایش یافته است. ضمناً در ذیل جدول آمده است: «اعتبارات مندرج در این جدول توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور توزیع و ابلاغ می‌شود و پس از مبادله موافقتنامه هزینه می‌شود».

جدول ۱. بررسی تعداد و اعتبار غیردولتی اشخاص حقیقی - حقوقی (دینی - فرهنگی)

(ارقام به میلیون ریال)

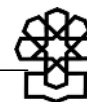
جدول ۱۶ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰

عنوان	قانون سال ۱۳۸۷	قانون سال ۱۳۸۸	قانون سال ۱۳۸۹	لایحه سال ۱۳۹۰	درصد رشد لایحه سال ۱۳۹۰ نسبت به لایحه قانون سال ۱۳۸۹
تعداد	۲۷	۲۸	۴۹	۵۸	۱۸/۳۶
مجموع اعتبار	۱,۲۰۱,۳۷۰	۵۸۹,۱۵۰	۲,۰۹۲,۸۷۰	۲,۸۴۹,۰۰۰	۳۶/۱۳

لازم به توضیح است تعداد و اعتبار، این موارد افزایش چشمگیری داشته است، به طوری که در قانون بودجه سال ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ تعداد آنها ۲۷ و ۲۸ مورد بوده است، ولی در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ این تعداد به ۴۹ و در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ به ۵۸ مورد رسیده است، مجموع اعتبارات جدول ۱۶، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۹ رشدی برابر ۳۶/۱۳ درصد داشته است؛ از سویی مجموع اعتبارات این جدول در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۸ در جدول فوق‌الذکر رشد ۳۸۳/۵۷ درصدی را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است ۶ مورد از اشخاص حقیقی - حقوقی (دینی - فرهنگی) کمک‌گیر در جدول شماره ۱۶ که در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ بوده‌اند در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ حذف شده‌اند و^۱ ۱۵ مورد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ اضافه شده‌اند.^۲

۱. مهدیه قم، مجتمع ربع رشدی، بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی‌سینا، تأسیس، ساخت و تجهیز، حوزه علمیه شاخص غرب کشور در کرمان، مجتمع آموزشی امام خمینی و نهادها و مراکز فرهنگی، پژوهشی و دینی غیردولتی (در اختیار مرکز، خدمات حوزه‌های علمیه).

۲. بسیج دانشجویی، نهادها و مراکز فرهنگی، پژوهشی و دینی غیردولتی، بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای، مؤسسه بنیاد فقه و معارف اهل بیت علیهم السلام، امور تبلیغی و اطلاع‌رسانی، گروه‌های جهادی جوانان، جشن نوروز، جامعه المصطفی العالمیه، مطالعه در امور مربوط به الگوی اسلامی ایرانی توسعه، مؤسسه فرهنگی و لاء منتظر، مؤسسه پژوهشی و فرهنگی انقلاب اسلامی، مرکز مطالعات بین‌رشته‌ای علوم انسانی باقر العلوم، مؤسسه فرهنگی ثامن الحجج، مؤسسه فرهنگی مذهب بنی‌هاشم، احداث، تکمیل و تجهیز مصلی‌ها و محل برگزاری نماز جمعه در شهرهای زیر ۱۰ هزار نفر در شهرستان‌های محروم کشور و مؤسسه فرهنگی مذهبی ابوالفضل‌العباس.

جدول ۲. بررسی تعداد و اعتبار اشخاص حقیقی - حقوقی (دینی - فرهنگی) جدول ۱۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ (ارقام به میلیون ریال)

عنوان	قانون سال ۱۳۸۷	قانون سال ۱۳۸۸	قانون سال ۱۳۸۹	لایحه سال ۱۳۹۰	درصد رشد لایحه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون سال ۱۳۸۹
تعداد	۱۸	۲۳	۲۶	۲۷	۳/۸۴
مجموع اعتبار	۶۰۰,۴۰۰	۵۹۰,۰۰۰	۱,۱۳۱,۰۸۵	۱,۲۳۹,۰۰۰	۹/۵۴

همچنین جدول ۱۷ قانون بودجه سال ۱۳۸۹ « اعتبارات کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع ردیف ۱۰۲۵۰۰» به ۲۶ شخصیت حقیقی - حقوقی (فرهنگی - دینی) تخصیص یافته است و این تعداد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ به ۲۷ مورد افزایش یافته است. حوزه علمیه امام حسین (ع) در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ بود که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ حذف شده است و مؤسسه علمی، فرهنگی دارالحدیث و بنیاد امیرکبیر در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ اضافه شده است.^۱

اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) در جدول ۱۷ افزایش قابل توجهی نداشته است، ولی مجموع اعتبارات جدول ۱۷، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۹ رشد ۱۰ درصدی را نشان می‌دهد و این عبارت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۸ رشد ۱۱۰ درصدی داشته است.

نحوه توزیع این کمک‌ها متفاوت است، برخی از موارد کمک‌های قابل توجهی دریافت کرده‌اند و در چهار سال اخیر به صورت ثابت کمک‌گیر بوده‌اند و برخی از آنها شامل ۱۷ مورد (در مجموع اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) جدول ۱۶ و ۱۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰) برای اولین بار کمک دریافت خواهند نمود.

۱. بنیاد علمی حریری، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ اضافه شده است ولی مربوط به موضوع دینی - فرهنگی نیست، لذا لحاظ نشده است.

جدول ۳. کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی (دینی - فرهنگی) (موضوع جدول ۱۶ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰)

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۷	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۸	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۹	مجموع اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۰	درصد رشد قانون سال ۱۳۸۹ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۰
۱	آستان مقدس حضرت امام(ره) - کمک به تکمیل مجموعه فرهنگی	۲۴۰,۰۰۰	۱۴۷,۰۰۰	۲۳۰,۰۰۰	۲۸۰,۰۰۰	۲۲
۲	شاهچراغ (آستان احمدبن موسی)	۷,۰۰۰	۲,۰۰۰	۷,۰۰۰	۲۱۰,۰۰۰	۲۹۰۰
۳	سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان	۲۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳۳
۴	بسیج دانش‌آموزی	۴۱,۰۰۰	۴۳,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	-۱۴
۵	اقلیت‌های دینی	۲۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۰
۶	مؤسسه آینده روشن (پژوهشکده مهدویت)	۸,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۵
۷	دانشگاه امام صادق (ع)	۲۰,۰۰۰	۲۳,۶۰۰	۲۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۴۰
۸	اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۲۰
۹	فعالیت‌های قرآنی تشکل‌های غیردولتی	۳۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۴۸,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۴
۱۰	مهدیه قم (تعمیر و نگهداری)	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	۰	-۱۰۰
۱۱	کتابخانه آیت‌الله مرعشی	۲۰,۰۰۰	۲۳,۶۰۰	۲۵,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۶۰
۱۲	مجمع ربع رشیدی	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۰	-۱۰۰
۱۳	دبیرخانه چهره‌های ماندگار	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰
۱۴	بنیاد فرهنگی مولانا	۳,۳۷۰	۳,۳۷۰	۳,۳۷۰	۳,۵۰۰	۴
۱۵	مرکز اسناد انقلاب اسلامی	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	۸,۰۰۰	۸,۰۰۰	۰
۱۶	مؤسسه بصیرت	۶,۰۰۰	۶,۰۰۰	۶,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۳۳
۱۷	مؤسسه فرهنگ و اطلاع‌رسانی تبیان	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۴,۰۰۰	۶,۰۰۰	۵۰
۱۸	دائرةالمعارف بزرگ اسلامی	۳۲,۰۰۰	۳۲,۰۰۰	۳۲,۰۰۰	۳۲,۰۰۰	۰
۱۹	خبرگزاری مهر	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰
۲۰	مجمع عالی حکمت اسلامی	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰

ردیف	عنوان	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۷	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۸	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۹	مجموع اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۰	درصد رشد قانون سال ۱۳۸۹ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۰
۲۱	فرهنگستان علوم اسلامی	۷,۰۰۰	۷,۰۰۰	۷,۰۰۰	۹,۰۰۰	۲۹
۲۲	مؤسسه ترجمان وحی	۵,۰۰۰	۱۱,۴۸۰	۱۴,۰۰۰	۶,۰۰۰	-۵۷
۲۳	پیام آزادگان	۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۱۴
۲۴	بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی سینا	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۳,۰۰۰	۰	-۱۰۰
۲۵	مؤسسه فرهنگی اکو	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۸۳
۲۶	بنیاد حکمت صدرا	*۱۴,۰۰۰	**۱۸,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۰
۲۷	جامعه الزهرا	*۴۰,۰۰۰	**۷۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	۱۰
۲۸	پژوهشکده هنر	۳,۰۰۰	۰	۰	۰	۰
۲۹	تجهیز و تکمیل مساجد	۶۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	مؤسسه فرهنگی ایراس	۰	۵۰۰	۱,۵۰۰	۱,۵۰۰	۰
۳۱	تأسیس، ساخت و تجهیز حوزه علمیه شافعی غرب کشور در بوکان	۰	۲۱,۶۰۰	۳۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰
۳۲	فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای	۰	۱۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰
۳۳	بنیاد شمس و مولانا	۰	۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰
۳۴	مجمع جهانی صلح اسلامی	۰	۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰
۳۵	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)	۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰
۳۶	بازسازی عتبات عالیات	۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۲۵
۳۷	احداث فاز دوم حوزه علمیه امام خمینی(ره)	۰	۰	۲۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۲۵۰
۳۸	صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان و هنرمندان	۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰
۳۹	مؤسسه علوم و معارف اسلامی نور	۰	۰	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۰
۴۰	مؤسسه پرتو ثقلین	۰	۰	۲,۰۰۰	۳,۰۰۰	۵۰
۴۱	مؤسسه مصباح‌الهدی	۰	۰	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰
۴۲	مؤسسه سفینه‌النجاه	۰	۰	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰

ردیف	عنوان	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۷	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۸	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۹	مجموع اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۰	درصد رشد قانون سال ۱۳۸۹ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۰
۴۳	مصلاى قم	۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰
۴۴	مجمع آموزشی امام خمینی(ره)	۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰
۴۵	کانون نویسندگان قم	۰	۰	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۰
۴۶	مجمع‌های علمی و فرهنگی وابسته به هلال احمر	۰	۰	۵,۰۰۰	۵,۰۰۰	۰
۴۷	بنیاد فرهنگی مهدی موعود	۰	۰	۱۵,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۱۳
۴۸	مؤسسه شهید محراب آیت‌الله مدنی	۰	۰	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰	۰
۴۹	حسینی‌ها و فعالیت‌های مذهبی	۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۲۰۰
۵۰	پیام آزادگان بابت کمک به آزادگان نیازمند جنگ تحمیلی	۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰
۵۱	نهادها و مراکز فرهنگی، پژوهشی و دینی غیردولتی (در اختیار مرکز خدمات حوزه‌های علمیه)	۰	۰	۶۰۰,۰۰۰	۰	-۱۰۰
۵۲	بسیج دانشجویی	۰	۰	۰	۲۰,۰۰۰	۰
۵۳	نهادها و مراکز فرهنگی، پژوهشی و دینی غیردولتی	۰	۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۰
۵۴	بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای	۰	۰	۰	۲۰,۰۰۰	۰
۵۵	مؤسسه بنیاد فقه و معارف اهل بیت علیهم السلام	۰	۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰
۵۶	امور تبلیغی و اطلاع‌رسانی	۰	۰	۰	۵۰,۰۰۰	۰
۵۷	گروه‌های جهادی جوانان	۰	۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۰
۵۸	جشن نوروز	۰	۰	۰	۳۰,۰۰۰	۰
۵۹	جامعه المصطفی العالمیه - مطالعه در امور مربوط به الگوی اسلامی ایرانی توسعه	۰	۰	۰	۲۰,۰۰۰	۰
۶۰	مؤسسه فرهنگی ولاء منتظر	۰	۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰
۶۱	مؤسسه پژوهشی و فرهنگی انقلاب اسلامی	۰	۰	۰	۷۰,۰۰۰	۰
۶۲	مرکز مطالعات بین رشته‌ای علوم انسانی باقرالعلوم	۰	۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰
۶۳	مؤسسه فرهنگی ثامن الحجج	۰	۰	۰	۵,۰۰۰	۰

ردیف	عنوان	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۷	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۸	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۹	مجموع اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۰	درصد رشد قانون سال ۱۳۸۹ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۰
۶۴	مؤسسه فرهنگی مذهبی قمر بنی هاشم	۰	۰	۰	۵,۰۰۰	۰
۶۵	احداث و تکمیل و تجهیز مصلی‌ها و محل برگزاری نماز جمعه در شهرهای زیر ۱۰ هزار نفر در شهرستان‌های محروم کشور	۰	۰	۰	۱۱۰,۰۰۰	۰
۶۶	مؤسسه فرهنگی مذهبی ابوالفضل العباس	۰	۰	۰	۵,۰۰۰	۰
	جمع	۱,۲۰۱,۳۷۰	۵۸۹,۱۵۰	۲,۰۹۲,۸۷۰	۲,۸۴۹,۰۰۰	۳۶.۱۳

* در قانون بودجه سال ۱۳۸۷ در جدول ۱۹ ذیل دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم آمده است.

** در قانون بودجه سال ۱۳۸۸ در جدول ۱۹ ذیل دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم آمده است.

توضیحات:

۱. مجموع اعتبارات اشخاص حقیقی - حقوقی غیردولتی (دینی - فرهنگی) جدول شماره ۱۶، لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۹ رشدی برابر ۳۶/۱۳ درصد را نشان می‌دهد و لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۸ دارای رشدی معادل ۳۸۳/۵۷ درصد است و این رشد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۷ برابر ۱۳۷/۱۴ درصد می‌باشد.
۲. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ بیشترین کمک در اختیار حسینیه‌ها و فعالیت‌های مذهبی و مراکز فرهنگی، پژوهشی و دینی غیردولتی، قرار گرفته است.

جدول ۴. کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی (دینی - فرهنگی) موضوع ردیف ۱۰۲۵۰۰ (جدول ۱۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰)

(ارقام به میلیون ریال)

ردیف	عنوان	مجموع اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۸۷	مجموع اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۸۸	مجموع اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۸۹	مجموع اعتبار لایحه بودجه سال ۱۳۹۰	درصد رشد قانون سال ۱۳۸۹ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۰
۱	کمک به نهادها و مراکز فرهنگی و دینی	۱۵۷,۴۰۰	۱۴۳,۰۰۰	۲۰۱,۰۸۵	۲۵۰,۰۰۰	۲۴
۲	بنیاد دایرةالمعارف اسلامی	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۴۳
۳	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی	۵۵,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۲۷
۴	شورای سیاستگذاری ائمه جمعه - برگزاری نماز جمعه	۱۴۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۳۰,۰۰۰	۱۵
۵	مرکز رسیدگی به امور مساجد	۶۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	-۴۴
۶	ستاد امریه معروف و نهی از منکر	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۲۷,۰۰۰	۸
۷	مدرسه عالی شهید مطهری	۱۲,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۸۵,۰۰۰	۲۴۰
۸	ستاد اقامه نماز	۱۲,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۲۰
۹	پژوهشکده باقرالعلوم	۶,۰۰۰	۶,۰۰۰	۶,۰۰۰	۷,۰۰۰	۱۷
۱۰	مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی	۲۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۷۵,۰۰۰	۲۵
۱۱	مؤسسه دائرةالمعارف فقه شیعه	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۱۷
۱۲	شهرک مهدیه قم	۳۲,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۰
۱۳	دانشگاه ادیان و مذاهب	۱۵,۰۰۰	۱۹,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	-۲۰
۱۴	مؤسسه شیعه‌شناسی	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۴,۰۰۰	۴,۰۰۰	۰
۱۵	مؤسسه اسرا	۱۲,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳۲,۰۰۰	۳۵,۰۰۰	۹
۱۶	مؤسسه فرهنگی دعبل	۱۷,۰۰۰	-	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰
۱۷	دانشگاه مفید	-	۵,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۱۷,۰۰۰	۰
۱۸	مرکز علمی شهید مطهری	-	۱۲,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	-۴۰
۱۹	حوزه علمیه امام حسین(ع)	-	۲,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۰	-۱۰۰
۲۰	دانشگاه باقرالعلوم	-	۲,۰۰۰	۱۳,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۵

ردیف	عنوان	مجموع اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۸۷	مجموع اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۸۸	مجموع اعتبار قانون بودجه سال ۱۳۸۹	مجموع اعتبار لایحه بودجه سال ۱۳۹۰	درصد رشد قانون سال ۱۳۸۹ نسبت به لایحه سال ۱۳۹۰
۲۱	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	—	۲,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰	۲۰
۲۲	مدارس معارف اسلامی	—	—	۱۵,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	۱۰۰
۲۳	رواق حکمت	—	—	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	-۵۰
۲۴	دانشکده اصول دین علامه عسگری	—	—	۵,۰۰۰	۷,۰۰۰	۴۰
۲۵	مؤسسه دارالهدی	—	۱,۰۰۰	۳,۰۰۰	۴,۰۰۰	۳۳
۲۶	بنیاد بین المللی غدیر	—	—	۳,۰۰۰	۴,۰۰۰	۳۳
۲۷	مؤسسه علمی، فرهنگی دارالحدیث	—	—	—	۱۰,۰۰۰	۰
۲۸	بنیاد امیرکبیر	—	—	—	۲,۰۰۰	۰
	جمع	۶۰۰,۴۰۰	۵۹۰,۰۰۰	۱,۱۳۱,۰۸۵	۱,۲۳۹,۰۰۰	۱۰

اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) مربوط به جدول ۱۷، در قانون بودجه سال ۱۳۸۷ شامل ۱۸ مورد، در قانون بودجه سال ۱۳۸۸ به ۲۳، در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ به ۲۶ و در نهایت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) به ۲۷ مورد رسیده است.

مجموع اعتبارات جدول ۱۷، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۹ رشدی برابر ۱۰ درصد را نشان می‌دهد و لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۸ دارای رشدی معادل ۱۱۰ درصد است و این رشد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۷ برابر ۱۰۶/۳۶ درصد می‌باشد.

در جدول ۱۷ بیشترین کمک طی این چهار سال اخیر به نهادها و مراکز فرهنگی و دینی اعطا شده است.

تفکیک اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) براساس موضوع فعالیت و اهداف

اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) از نظر حوزه فعالیت، وظایف و اهداف شباهت‌های زیادی با یکدیگر داشته و بسیاری از آنها در یک حوزه و با مخاطبان یکسان فعالیت‌های موازی انجام می‌دهند از همین روی در یک تقسیم‌بندی می‌توان همه آنها را تحت عنوان اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) به‌شمار آورد، با این‌حال جهت طبقه‌بندی دقیق‌تر موضوع فعالیت این موارد به‌عنوان معیار طبقه‌بندی انتخاب شده است و براساس این معیار اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) شامل موارد زیر می‌شود:

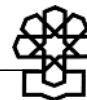
- قرآنی

این اشخاص حقیقی - حقوقی، گروه‌هایی هستند که فعالیت‌های آنها در حوزه قرآن است، این فعالیت‌ها شامل ترجمه قرآن به زبان‌ها و گویش‌های مختلف، ارائه آموزش‌های قرآنی و... می‌شود. مؤسسه ترجمان وحی، مؤسسه سفینه‌النجاة و فعالیت‌های قرآنی تشکل‌های غیردولتی از جمله نهادها و مؤسسه‌هایی هستند که در جدول ۱۶ به امر دینی - قرآنی می‌پردازند.

- آموزشی - پژوهشی

اشخاص حقیقی - حقوقی آموزشی گروه‌هایی هستند که فعالیت آنها در زمینه آموزش و پرورش عالمان شایسته برای کمک به تعالیم اسلام و علوم انسانی است.

عمده فعالیت آنها ذیل این مقوله، فعالیت‌هایی در زمینه‌های زیر است: بسط فرهنگ و هنر انقلاب

اسلامی و اسلام، آشنایی با مبانی عقیدتی اسلام و انقلاب اسلامی، گسترش فرهنگ تحقیق و پژوهش (پژوهش‌های جامعه‌شناسانه و مردم‌شناسانه به کمک مبانی اسلامی و انسانی)، تدوین و انتشار کتب در زمینه فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی، شناخت و معرفی شخصیت و آثار دانشمندان و نخبگان فرهنگی - دینی، آسیب‌شناسی حوزه فرهنگ و باورهای دینی و...

در جدول ۱۶ اشخاص حقیقی - حقوقی زیر فعالیت آموزشی - پژوهشی انجام می‌دهند، مؤسسه آینده روشن (پژوهشکده مهدویت)، دانشگاه امام صادق (ع)، کتابخانه آیت‌الله مرعشی، بنیاد فرهنگی مولانا، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، مؤسسه بصیرت، دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، مجمع عالی حکمت اسلامی، فرهنگستان علوم اسلامی، مؤسسه فرهنگی اکو، بنیاد حکمت صدرا، جامعه‌الزهراء، مؤسسه فرهنگی ایراس، بنیاد شمس و مولانا، مجمع جهانی صلح اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، مؤسسه علوم و معارف اسلامی نور، مؤسسه پرتو ثقلین، مؤسسه مصباح الهدی، بنیاد فرهنگی مهدی موعود، مؤسسه شهید محراب آیت‌الله مدنی، مؤسسه پژوهشی و فرهنگی انقلاب اسلامی و مرکز مطالعات بین رشته‌ای علوم انسانی باقرالعلوم. جدول ۱۷، شامل این موارد است: بنیاد دائرةالمعارف اسلامی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، مدرسه عالی شهید مطهری، پژوهشکده باقرالعلوم، مؤسسه دائرةالمعارف فقه شیعه، دانشگاه ادیان و مذاهب، مؤسسه شیعه‌شناسی، مؤسسه اسراء، دانشگاه مفید، مرکز علمی شهید مطهری، دانشگاه باقرالعلوم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، مدارس معارف اسلامی، دانشکده اصول دین علامه عسگری، مؤسسه دارالهدا و بنیاد امیرکبیر.

- فعالیت‌های رایانه‌ای (تولید نرم‌افزار و...)

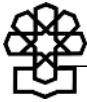
این موارد، گروه‌هایی هستند که اغلب فعالیت آنها تولید نرم‌افزار در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی و فرهنگ دینی در سطوح مختلف تخصصی و عمومی است.

مؤسسه فرهنگ و اطلاع‌رسانی تبیان، بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی به ترتیب در جداول ۱۶ و ۱۷ به فعالیت‌های رایانه‌ای و تولید نرم‌افزار در امور دینی و فرهنگی می‌پردازد.

- حمایت گروه و قشر خاص

این مقوله، گروه‌هایی با ماهیت تعامل فرهنگی و حمایتی، از گروه و قشر خاص (افراد فرهنگی - دینی) هستند. از جمله وظایف این آنها می‌توان به عزل و نصب ائمه جمعه، هماهنگی و نظارت بر امور مساجد، تأمین مسکن طلاب، خدمت‌رسانی به شعرا و ذاکران اهل بیت و.. اشاره نمود.

در جدول ۱۶ سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های زنان، دبیرخانه چهره‌های ماندگار، خبرگزاری مهر، مؤسسه پیام آزادگان و پیام آزادگان بابت کمک به آزادگان نیازمند جنگ تحمیلی،

فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای، صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان و هنرمندان، کانون نویسندگان قم و در جدول ۱۷ شهرک مهدیه قم و مؤسسه فرهنگی دعبل به حمایت از گروه و قشر خاصی می‌پردازد.

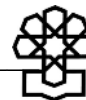
- تجهیز و بازسازی

هدف از اعطای این کمک‌ها، احداث، بازسازی و تکمیل مکان‌های فرهنگی - دینی می‌باشد که این موارد عبارتند از: مجموعه فرهنگی آستان مقدس امام (ره)، کمک به شاهچراغ (آستان مقدس احمدبن موسی)، بازسازی عتبات عالیات، احداث فاز دوم حوزه علمیه امام خمینی (ره)، مصالای قم، احداث و تکمیل و تجهیز مصلی‌ها و محل برگزاری نماز جمعه در شهرهای زیر ۱۰ هزار نفر در شهرستان‌های محروم کشور در جدول ۱۸.

- دینی - تبلیغی

عمده فعالیت این دسته در جهت بسط و گسترش اندیشه‌های دینی و تبلیغ ارزش‌های ناب اسلامی است. این موارد عبارتند از: بسیج دانش‌آموزی، اقلیت‌های دینی، اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان، مجتمع‌های علمی و فرهنگی وابسته به هلال احمر، حسینیه‌ها و فعالیت‌های مذهبی، بسیج دانشجویی، نهادها و مراکز فرهنگی، پژوهشی و دینی غیردولتی، مؤسسه بنیاد فقه و معارف اهل بیت (ع)، امور تبلیغی و اطلاع‌رسانی، گروه‌های جهادی جوانان، جشن نوروز، جامعه المصطفی العالمیه، مؤسسه فرهنگی ولاء منتظر، مؤسسه فرهنگی ثامن الحجج، مؤسسه فرهنگی مذهبی قمر بنی‌هاشم و مؤسسه فرهنگی مذهبی ابوالفضل العباس در جدول ۱۶؛ نهادها و مراکز فرهنگی و دینی، شورای سیاستگذاری ائمه جمعه، مرکز رسیدگی به امور مساجد، ستاد امر به معروف و نهی از منکر، ستاد اقامه نماز، رواق حکمت، بنیاد بین‌المللی غدیر و بنیاد امیرکبیر در جدول ۱۷ است. در جدول ۱۶ اعتباری معادل ۳۵,۰۰۰ میلیون ریال به اقلیت‌های دینی تخصیص یافته است. به نظر می‌رسد این کمک پیش‌تر از اینکه به راهبردهای دینی - تبلیغی نظام مرتبط باشد ناظر بر ملاحظات سیاسی است. اشخاص حقیقی - حقوقی ذکر شده در جداول ۱۶ و ۱۷ شامل مواردی می‌باشد که از بودجه عمومی کشور تحت عنوان کمک ارتزاق می‌نمایند، با توجه به مفاد اساسنامه‌های موجود و مذاکرات انجام شده، ضرورت تشکیل این موارد را می‌توان در موارد زیر دسته‌بندی کرد:

۱. تربیت عالمان فرهیخته و روحانیون اسلام‌شناس،
۲. تبیین و کاربردی کردن اسلام و مذهب شیعی، آسیب‌شناسی حوزه فرهنگ دینی،
۳. پاسخگویی به شبهات و تبلیغات انحرافی و خرافی، رصد شبکه‌های اینترنتی داخل و خارج از کشور،

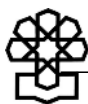

۴. آشنا کردن جامعه با فرهنگ متعالی اسلام و بالابردن سطح آگاهی مردم نسبت به مبانی عقیدتی اسلام و انقلاب اسلامی،
۵. گسترش فرهنگ تحقیق و پژوهش در جامعه، تدوین و انتشار دانشنامه‌های عمومی و تخصصی،
۶. حمایت از گروه، نهاد و قشر خاص فرهنگی - دینی،
۷. تقویت و ارتقای همکاری و مشارکت فرهنگی منطقه‌ای،
۸. شناخت و معرفی شخصیت و آثار دانشمندان و فلاسفه ایرانی - اسلامی،
۹. تولید برنامه‌های نرم‌افزاری در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی و ... .
۱۰. در واقع ضرورت و هدف این نهادها، توسعه فرهنگ دینی، اسلامی و ایرانی در سطح کشور است و این مهم را با ابزار و روش‌های گوناگون انجام می‌دهند، که می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:
- ایجاد فرصت برای آموزش و بالابردن اطلاعات و توانایی‌های دینی و فرهنگی،
  - ترویج فرهنگ دینی از طریق کتاب، سمینار، مقاله، پژوهش، دائرةالمعارف، فضای مجازی و ...
  - تشکیل دوره‌های آموزش عمومی و تخصصی،
  - هماهنگی و نظارت بر امور و اماکن مذهبی و فرهنگی و ...

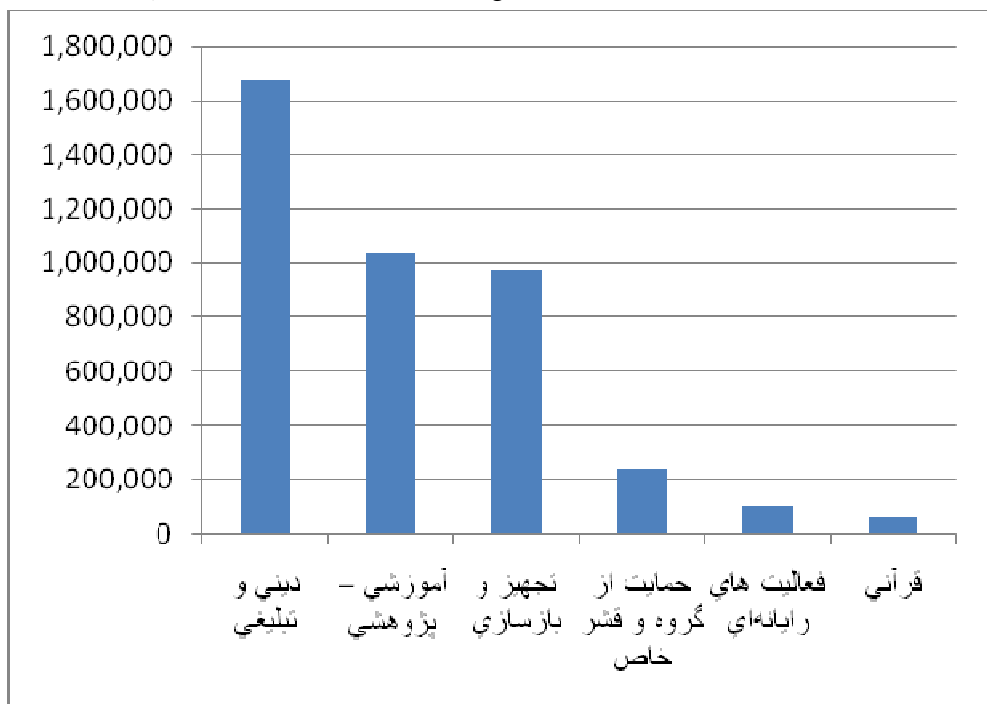
جدول ۵. مقایسه موضوعی اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌بگیر (دینی - فرهنگی)

بر اساس تعداد و اعتبارات تخصیص یافته در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ (ارقام به میلیون ریال)

ردیف	موضوع فعالیت	تعداد	مجموع اعتبارات	تخصیص یافته از کل اعتبارات جداول شماره ۱۶ و ۱۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ (درصد)
۱	دینی و تبلیغی	۲۴	۱,۶۷۱,۰۰۰	۴۰/۸۷
۲	آموزشی - پژوهشی	۳۹	۱,۰۳۸,۰۰۰	۲۵/۳۹
۳	تجهیز و بازسازی	۶	۹۷۰,۰۰۰	۲۳/۷۲
۴	حمایت از گروه و قشر خاص	۱۰	۲۴۲,۰۰۰	۵/۹۱
۵	فعالیت‌های رایانه‌ای	۳	۱۰۱,۰۰۰	۲/۴۷
۶	قرآنی	۳	۶۶,۰۰۰	۱/۶۱

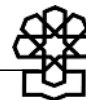

نمودار میزان اعتبار تخصیص یافته به اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی)
بر اساس موضوع فعالیت
(ارقام به میلیون ریال)

همان‌طور که جدول ۵ و نمودار نشان می‌دهد، اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر با موضوع فعالیت دینی و تبلیغی بیشترین اعتبار را دریافت نموده‌اند، تعداد این گروه از اشخاص حقیقی - حقوقی با موضوع فعالیت آموزشی و پژوهشی کمتر است و احتمالاً جهت‌گیری نظام برای کمک به این‌گونه موارد را می‌توان علت این امر دانست. اشخاص حقیقی - حقوقی با موضوع فعالیت قرآنی کمترین کمک را دریافت نموده است که علت آن تعداد کم این گروه است.

اشخاص حقیقی - حقوقی با موضوع فعالیت‌های رایانه‌ای نیز ۲/۴۷ درصد کل اعتبارات اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی) را دریافت نموده‌اند، درحالی که یکی از ابزارهای اصلی جنگ نرم؛ بازی‌های رایانه‌ای، تولید نرم‌افزار با کاربردهای مختلف و... است، تعداد کم این نوع مؤسسه‌ها و میزان کم کمک‌ها، جای تأمل دارد؛ تعداد این گروه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۹ یک مورد (بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای) اضافه شده است. درحالی که مراکز تبلیغی غیراسلامی و ضدشیعی تمام همت خود را صرف ارائه خدمات تبلیغی رایگان ساخته‌اند، با تقویت اشخاص حقیقی - حقوقی با فعالیت رایانه‌ای می‌توان خدمات فراوانی را به جهان اسلام و مسلمانان ارائه کرد.

بررسی مسائل و چالش‌های کمک به اشخاص حقیقی - حقوقی غیردولتی (دینی - فرهنگی)

الف) اشکالات حقوقی و قانونی

۱. از جمله مباحثی که در زمینه اعتبارات تخصیص یافته بودجه می‌تواند مورد توجه قرار گیرد، بنابر مواد (۶۷) و (۶۸) قانون محاسبات عمومی کشور، بسیاری از این کمک‌ها دارای اشکالات قانونی است. ماده (۶۷) قانون محاسبات عمومی کشور بیان می‌کند: «عناوین کمک مندرج در بودجه کل کشور منحصرأ ناظر بر اعتبارات جاری است».

این درحالی است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ (جدول ۹ با عنوان اعتبارات ردیف‌های متفرقه) در ردیف ۵۴۰۰۰۰ بند «۴»، اعتباری معادل ۱,۱۵۰,۰۰۰ میلیون ریال را به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به جدول ۱۶ اختصاص داده است. از جمله مواردی که در جدول ۱۶ از این اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بهره‌مند هستند، عبارتند از:

مجموعه فرهنگی آستان مقدس امام(ره)، شاهچراغ(آستان احمدین موسی)، دانشگاه امام صادق (ع)، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، بازسازی عتبات عالیات، احداث فاز دوم حوزه علمیه امام خمینی (ره)، جامعه‌الزهر، مصلاهی قم، اماکن فرهنگی دینی، حسینیه‌ها و فعالیت‌های مذهبی، احداث و تکمیل و تجهیز مصلی‌ها و محل برگزاری نماز جمعه در شهرهای زیر ۱۰ هزار نفر در شهرستان‌های محروم کشور.

۲. ماده (۶۸) قانون محاسبات عمومی کشور اذعان دارد که: «بودجه هریک از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و واحدهای وابسته به آنها باید به‌طور کامل و جداگانه در بودجه کل کشور درج شود و منظور کردن اعتبار تحت عنوان کمک ضمن بودجه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی برای پرداخت به واحدهای تابعه و وابسته همان وزارتخانه یا مؤسسه دولتی و یا به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی دیگر و همچنین پرداخت هر نوع وجه از این بابت ممنوع است».

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کمک‌هایی به برخی از اشخاص حقیقی - حقوقی وابسته به دستگاه‌ها و سازمان‌های رسمی دینی صورت گرفته است:

- سازمان تبلیغات اسلامی،

مؤسسه بصیرت، مؤسسه فرهنگ و اطلاع‌رسانی تبیان، مؤسسه سفینة‌النجاه، پژوهشکده باقرالعلوم، خبرگزاری مهر و مؤسسه فرهنگی دعبیل،

- حوزه علمیه قم،

مجمع عالی حکمت اسلامی، جامعه الزهرا و رواق حکمت،

- دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم،

فرهنگستان علوم اسلامی، دانشگاه باقرالعلوم و پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی،

- ریاست جمهوری،

مصلاهی قم به معاونت عمرانی استانداری وابسته است و بنیاد فرهنگی مولانا وابسته به ریاست جمهوری است،

- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،

کانون نویسندگان قم و صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان و هنرمندان.

- مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)،

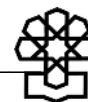
با ردیف ۱۱۴۲۰۰ ماده واحده و در جدول ۷ با عنوان خلاصه بودجه دستگاه‌های اجرایی لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، از اعتباری معادل ۵۳,۰۰۰ میلیون ریال برخوردار گردیده است؛ ولی مجدداً در جدول ۱۶ اعتباری به‌عنوان کمک، معادل ۱۰۰,۰۰۰ میلیون ریال برای آن مؤسسه در نظر گرفته شده است. تنها تفاوت این دو اعتبار در هزینه‌کرد آنهاست، اعتبار ۵۳,۰۰۰ میلیون ریال برای مصارف هزینه‌ای و اعتبار ۱۰۰,۰۰۰ میلیون ریال برای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای اختصاص یافته است. دو پرسش اساسی در این تخصیص اعتبار وجود دارد؛ ابتدا اینکه؛ چرا دوبار به این نهاد تخصیص اعتبار داده شده است و چرا مجموع اعتبارات در ردیف مستقل آن مؤسسه در ماده واحده خلاصه بودجه دستگاه‌های اجرایی قانون بودجه سال ۱۳۸۹ نیامده است.

- جامعه المصطفی العالمیه،

با ردیف ۱۱۴۴۰۰ ماده واحده و در جدول ۷ با عنوان خلاصه بودجه دستگاه‌های اجرایی لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، از اعتباری معادل ۱,۱۵۲,۲۵۵ میلیون ریال برخوردار گردیده است؛ ولی مجدداً در جدول ۱۶ اعتباری به‌عنوان کمک، معادل ۲۰,۰۰۰ میلیون ریال برای آن مؤسسه در نظر گرفته شده است و با اضافه شدن این اعتبار به مجموع اعتبارات این دستگاه لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون سال ۱۳۸۹ به میزان ۱۷ درصد افزایش اعتبار دارد. حال سؤال اینجاست چرا این اعتبار در مجموع اعتبارات در جدول ۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ نیامده است.

ب) روشن نبودن نتیجه فعالیت و ارزیابی عملکرد آنها

به دلیل روشن نبودن نحوه هزینه‌کرد کمک‌های دریافتی، امکان ارزیابی فعالیت‌های انجام شده در این موارد و نتیجه فعالیت آنها وجود ندارد. این امر باعث می‌شود تا میان پرداخت و عدم پرداخت

کمک‌ها تفاوت وجود نداشته باشد و آثار و پیامدهای پرداخت کمک‌ها صرفاً وابسته کردن بیشتر اشخاص حقیقی - حقوقی غیردولتی (دینی - فرهنگی) به دولت باشد.

ج) تخصیص اعتبار نامتوازن و ناهمگون

جدول ۶. مقایسه نهادهای رسمی دینی با اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر (دینی - فرهنگی)
(ذیل جدول ۱۶ و ۱۷ لایحه بودجه سال ۱۳۹۰) (ارقام به میلیون ریال)

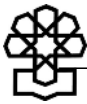
ردیف	عنوان	مجموع اعتبارات قانون بودجه سال ۱۳۸۹	مجموع اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۰	درصد رشد
۱	سازمان تبلیغات اسلامی	۵۹۱,۳۷۰	۶۸۴,۶۰۷	۱۵/۷۷
۲	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی	۵۷۶,۸۲۳	۸۴۰,۵۰۶	۴۵/۷۱
۳	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه قم	۱,۴۹۲,۹۱۱	۱,۵۸۲,۴۸۶	۶
۴	شورای عالی حوزه علمیه قم	۱,۶۱۴,۸۴۶	۱,۵۰۵,۲۴۶	-۶/۷۹
۵	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۵۷۰,۷۲۱	۵۳۷,۴۲۰	-۵/۸۳
۶	اعتبار تخصیص یافته موضوع جدول ۱۶ (اشخاص حقیقی - حقوقی غیردولتی دینی - فرهنگی)	۲,۰۹۲,۸۷۰	۲,۸۴۹,۰۰۰	۳۶/۱۳
۷	اعتبار تخصیص یافته موضوع جدول ۱۷ (اشخاص حقیقی - حقوقی غیردولتی دینی - فرهنگی)	۱,۱۳۱,۰۸۵	۱,۲۳۹,۰۰۰	۹/۵۴۱

با توجه به مطالب گفته شده و با بررسی جدول ۶ می‌توان به نتایج زیر رسید:

۱. مجموع اعتبار این موارد گاهی از مجموعه اعتبار تخصیص یافته به سازمان‌های مستقلی، مانند سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز خدمات حوزه علمیه قم و شورای عالی حوزه علمیه قم (که این نهادها به نحوی به آنها وابسته هستند) بیشتر یا تقریباً برابر است.
برای مثال؛ مجموع اعتبار تخصیص یافته به اشخاص حقیقی - حقوقی غیردولتی (دینی - فرهنگی) در جدول ۱۶ و ۱۷ بیشتر از اعتبار تخصیص یافته به سازمان تبلیغات اسلامی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز خدمات حوزه علمیه قم و شورای عالی حوزه علمیه قم است.

جمع‌بندی و پیشنهاد

اگرچه تبادل موافقتنامه میان معاونت برنامه‌ریزی و اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌گیر تا حدود زیادی شیوه نحوه هزینه‌کرد این اعتبار را مشخص می‌سازد اما بسیاری از این کمک‌ها باعث ابهام در قانون شده

و با شفافیت بودجه در تعارض است. از همین رو در مواردی همچون مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) با ردیف ۱۱۴۲۰۰ ماده واحده و در جدول ۷ با عنوان خلاصه بودجه دستگاه‌های اجرایی لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، از اعتباری معادل ۵۳,۰۰۰ میلیون ریال برخوردار گردیده است؛ ولی مجدداً در جدول ۱۶ اعتباری به‌عنوان کمک، معادل ۱۰۰,۰۰۰ میلیون ریال برای آن مؤسسه در نظر گرفته شده است. لذا پیشنهاد می‌شود مجموع این اعتبارات در ردیف مستقل ۱۱۴۲۰۰ ماده واحده و در جدول ۷ لحاظ شود.

همچنین جامعه المصطفی العالمیه با ردیف ۱۱۴۴۰۰ ماده واحده و در جدول ۷ با عنوان خلاصه بودجه دستگاه‌های اجرایی لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، از اعتباری معادل ۱,۱۵۲,۲۵۵ میلیون ریال برخوردار گردیده است؛ ولی مجدداً در جدول ۱۶ اعتباری به‌عنوان کمک، معادل ۲۰,۰۰۰ میلیون ریال برای آن مؤسسه در نظر گرفته شده است، لذا پیشنهاد می‌شود مجموع اعتبارات در ردیف مستقل ۱۱۴۴۰۰ جدول ۷ ماده واحده لحاظ شود. علی‌الاصول اگر این مراکز دارای ردیف مشخصی برای اعتبارات جاری خود هستند رقم کمک هم می‌تواند در سرجمع اعتبار آن دستگاه منظور گردد.

به‌طور کلی می‌توان گفت؛ گستره فعالیت، وظایف و اهداف اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌بگیر دینی و فرهنگی، ذیل برنامه‌های دینی - فرهنگی تعریف می‌شود.

از آنجا که در گزارش‌های تفریح بودجه نیز از عملکرد این موارد گزارش روشن و میسوطی موجود نیست، لذا با قرار گرفتن اشخاص حقیقی - حقوقی کمک‌بگیر (دینی - فرهنگی) تحت نظر سازمان‌های مرجع و رسمی که وابسته به آن هستند دیوان محاسبات کشور قادر خواهد بود، نظارت و ارزیابی دقیق و مستدلی، از فعالیت و نحوه هزینه‌کرد آن نهادها ارائه دهد، که این امر می‌تواند به خلاقیت و نوآوری این گروه‌ها کمک نماید، زیرا در آن‌صورت تنها آنهایی می‌توانند از بودجه عمومی کشور تغذیه کنند، که بتوانند به نیازها و خواسته‌های گروه، قشر یا نهادی از جامعه پاسخگو باشند.

منابع و مأخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. قانون محاسبات عمومی کشور.
۳. قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور.
۴. قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور.
۵. قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور.
۶. قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.
۷. قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.
۸. آیین‌نامه اجرایی تأسیس و فعالیت سازمان‌های غیردولتی، ۱۳۸۴/۳/۲۹.
۹. لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور.

شماره مسلسل: ۱۰۶۹۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور ۲۳. اشخاص حقیقی - حقوقی
کمک‌گیر (دینی - فرهنگی)

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه فرهنگ عمومی، ارشاد و تبلیغ اسلامی)

تهیه و تدوین: نرگس صادقی‌پور

ناظر علمی: سینا کلهر

متقاضی: کمیسیون فرهنگی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۱۲/۱۰